

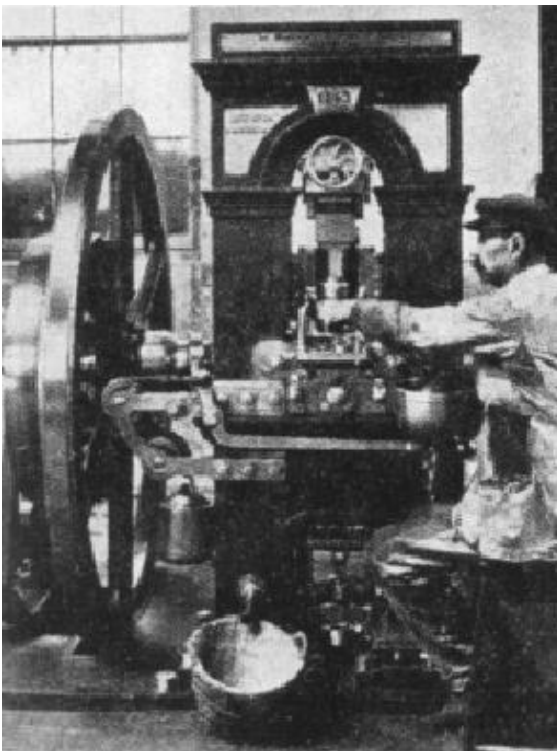
Fisonomia del recorregut de la Cursa de La Maquinista' 2010

La Cursa de La Maquinista , en la qual participarem el proper diumenge 4 de juliol, té una particularitat: passarem pels carrers i avingudes d'una zona que s'ha transformat molt els darrers anys, després que ha estat el que se'n pot dir un barri obrer amb moltes mancances. Però aquesta circumstància gairebé no l'apreciarem mentre fem les dues voltes de cinc quilòmetres cadascuna que té el circuit. (O una volta si es vol). Convé saber doncs, que la zona era en un temps, no únicament un barri de treballadors, sinó un desemparat suburbi de Barcelona.

Correrem en dos barris del districte de Sant Andreu: el del **Bon Pastor**, que és on hi farem més quilòmetres -més de quatre cada volta- i pel del **Baró de Viver**.

I ho farem sortint just de davant de **La Maquinista**, una superfície comercial que ocupa el lloc de la que fou una fàbrica del mateix nom que va configurar el caràcter popular obrer del barri, donat que molts dels seus treballadors vivien a quatre passes de la factoria. Resulta curiós, i és d'agrair, que els grans magatzems duguin un nom que recorda una fàbrica, acostumats com estem a que els de la majoria de centres comercials siguin sinònim de consum.

La Maquinista Terrestre i Marítima, que originalment es va instal·lar a mitjans del segle XIX a la Barceloneta després de la fusió de varies fàbriques en una, es va desplaçar en una bona part a aquesta àrea on estem a principis del XX, en el 1917 exactament. Va arribar a ser una de les empreses metal·lúrgiques més importants d'Espanya. Tenia 3.000 treballadors i es dedicava a la construcció de vaixells de vapor, de locomotores, de maquinaria industrial i d'estructures en ferro forjat (l'Estació de França o el Mercat de Sant Antoni, per exemple, en són una mostra). L'any 1965 es va desmantellar la fàbrica de la Barceloneta i en el 1993 la del **Bon Pastor**, on ara estem ara a punt de sortir.

La Maquinista va construir la primera màquina per fabricar pessetes per a La Casa de la Moneda de Madrid. Any 1863.

El nom de **Bon Pastor**, per on correrem, li va ser posat al barri per un bisbe de Barcelona durant la República, de nom **Irurita**, a qui volen beatificar. Es diu –tot i que sense validesa històrica- que tot i que va ser durant la República, l'home era molt influent i va aconseguir canviar el nom anterior del barri (d'Estadella) per tal que els immigrants que s'amuntegaven en habitatges molt precaris de la zona, es sentissin reconfortats per la referència evangèlica. El que si que es cert es que el procés de la beatificació s'ha aturat perquè hi ha molts dubtes: l'Església diu que va ser afusellat per milicians a l'esclatar la guerra del 36 -i per tant el consideren màrtir- però han sorgit molts testimonis d'haver-lo vist l'any 39, perfectament, a l'acabar-se la malaurada contesa.

Enguany és la tercera edició de la cursa, i a diferència del primer any, no passarà pel mig de les **Cases Barates**, un grup d'habitatges modestos aixecats a finals dels anys 20 que, en la meua opinió, conformaven el que és el barri. La ciutat, en aquella època, rebia molta immigració del sud d'Espanya i tenia un greu problema per ubicar als nousvinguts. La dictadura de **Primo de Ribera** va impulsar la construcció de cases unifamiliars en llocs apartats del centre que, com les del **Bon Pastor**, van constituir durant molts anys els signes d'identitat del barri.

Les Cases Barates del Bon Pastor estan avui en procés d'extinció, a punt de no quedar-ne ni rastre. Un procés no gens fàcil perquè molts veïns no volien marxar de casa seva, per més que poguessin estar millor en un altre habitatge vertical, producte de la transformació del barri.

Enderroc de Les Cases Barates del Bon Pastor. .

Sortirem del carrer de **Ciutat d'Asunción**, entre el de Lima i el de **Potosí**. Bonic nom, aquest, que està posat per recordar una ciutat boliviana que ha donat valor a l'expressió castellana "Te quiero un potosí", de quan aquella ciutat imperial era una inesgotable font de riqueses per a la Corona Espanyola.

Avançarem per **Ciutat d'Asunción**, un carrer llarg del qual en farem gairebé un quilòmetre. Una curiositat: en l'espai on es desenvolupa la cursa hi ha molts carrers amb noms de ciutats i referències a l'Amèrica Llatina. Per exemple, el mateix carrer on hem començat ens recorda la capital del Paraguai; creuarem tot seguit el carrer de la peruana Lima, i al cap de res per davant del d'Augusto Cesar Sandino, el mític nicaragüenc que dirigia les guerrilles nacionalistes contra la dominació nord-americana i la dictadura del seu país. I n'hi ha uns quants més que estan dedicats al països sud-americans en aquest indret, per algun dels quals hi passarem més endavant.

Quan arribem a la rotonda per **Ciutat d'Asunción**, girarem a l'esquerra per agafar el carrer de **Sant Adrià**, just a tocar d'un carrer de nom força simpàtic: *La Formiga*, que s'ho diu no perquè sigui petit, que ho és, sinó perquè vol recordar una obra teatral de molt èxit a les primeries del segle XX, d'**Ignaci Iglésias**, nascut a Sant Andreu, el districte on estem ara.

En girar pel carrer de **Sant Adrià** i avançar, intuirem que a la nostra esquerra hi havia el nucli de les cases barates que li donaven vida al barri. Fins ara, pel carrer d'abans, l'únic que haurem vist a dreta i esquerra són empreses i magatzems, de cases cap ni una. No és doncs un carrer distret; en tot cas, el terreny és pla -com quasi tot el circuit- que és d'agrair.

Dir que el barri del Bon Pastor era una zona oblidada en els temps del franquisme no és cap mentida. Passera de fusta que permetia passar el riu als treballadors de La Maquinista, o altres veïns, que vivien a Sant Adrià. Foto de 1968 del lloc on ara hi ha el Pont del Molinet, a dos-cents metres d'on correrem.

Deixarem el carrer de **Sant Adrià** i girarem a la dreta pel d'**Enric Sanchis**, un alcalde que fou de Santa Coloma, i al girar ens trobarem a la nostra dreta la **Parròquia del Bon Pastor**. En aquesta parròquia hi havia en els anys de la posguerra un mossèn al que anomenaven el *Padre Botella*. Li deien així perquè recollia ampolles arreu per vendre-les al drapaire i amb el que recaptava poder fer una escola pel barri. Era molt estimat; tant és així, que a l'església hi ha un rosassa de vidre a la façana -ho veurem al passar- en la que hi ha un reguitzell d'ampolles, un disseny inaugurat fa uns nou o deu anys, costejat pels feligresos en homenatge al mossèn.

Per **Enric Sanchis** travessarem els carrers d'Estadella i Foc Follet. El d'Estadella pren el nom del que era un barri del poble de Sant Andreu, i el de Foc Follet, servei per recordar un altra obra teatral d'**Ignasi Iglésias**, tot i que en aquest cas un drama (no en debades els focs follets són les llums pàl·lides que poden veure's de nit o al capvespre flotant en l'aire en els cementiris). I a l'alçada d'aquest carrer hem de trobar l'indicador del **Km 1** (i el dek 6 de la segona volta).

A l'arribar per **Enric Sanchis** al carrer **Santander** girarem a l'esquerra per fer-ne un petit tram, fins agafar el del frare mallorquí **Fra Juniper Serra**, que el pujarem (és un dir perquè es molt pla) fins al carrer de **Sant Adrià** altre vegada, on trobarem el **Km 2** (i 7). El seguirem fins al **Passeig de l'Habana**, que amb lleugera baixada l'enfilarem passant a tocar, a la

nostra esquerra el **Parc de La Maquinista** -per a mi, el millor i més agradable espai de la cursa- , la proximitat del qual ens relaxarà, escopetejats com anirem.

En passar, veurem el monument a **La Roda**, una reproducció exacte de la primera màquina de vapor que va construir La Maquinista el 1855, i una estructura metàl·lica que vol ser la proa d'un vaixell, una mostra del que produïa l'empresa en els terrenys que avui són el parc.

La Roda i La Proa al Parc de la Maquinista

Per entre mig dels arbres del **Parc** veurem, a l'esquerra, a pocs metres, el campanar de l'església mil·lenària de **Sant Andreu de Palomar**. Reconstruïda després de la guerra del 36, és una església amb molta història. Té l'honor d'haver estat , el dia de Corpus del juny de 1640, el punt de reunió i sortida de 3.000 segadors per anar cap a Barcelona (Sant Andreu llavors era un poble de les rodalies) a protestar amb contundència contra les tropes del **compte-duc d'Olivares**, el virrei de Castella d'infausta memòria, pels abusos en saquejar poblacions i violar drets bàsics dels seus habitants. Un episodi cabdal en el desencadenament de fets que desembocaren en la *Guerra dels Segadors*, que va durar 12 anys, fins que, com tantes vegades, ens va tocar el rebre, i a la tardor de 1652, Barcelona es va haver de rendir després d'un llarg setge.

El Corpus de Sang, oli d'Antoni Estruch i Bros (1872-1957) que recorda la revolta dels segadors congregats davant de l'Església de Sant Andreu de Palomar

D'aquí, de la sublevació davant l'església de **Sant Andreu de Palomar** el Corpus de Sang, ve allò de l'himne de Catalunya:

"Ara és l'hora segadors!
Ara és l'hora d'estar alerta!
Per quan vingui un altre juny
esmolem ben bé les eines!
Bon cop de falç!
Bon cop de falç,
defensors de la terra!
Bon cop de falç!..."

Avançant pel **Passeig de l'Habana** passarem el començament del carrer de La Barcelonessa, un nom que serveix per recordar una empresa de 1838, que va ser una de les precursors del que seria La Maquinista Terrestre y Marítima. I seguint pel passeig arribarem, ara planejant, al carrer de **Sao Paulo**, la ciutat brasilera agermanada amb Barcelona. Girarem a l'esquerra per agafar-lo, i anirem fins a Ferran Junoy, passada una de les entrades del centre comercial de La Maquinista i del indicador del **Km 3** (i el 8 de la segona volta).

Per una cosa o una altra, les reivindicacions en el barri per on estem corrent ha estat una constant durant molts anys. Ara segueixen. I no és que aquest escrit vulgui ser una proclama de les mancances que encara té l'indret, però no em puc estar de fer esment a que, potser, en passar per aquest carrer de **Sao Paulo**, ens vindrà a la memòria unes imatges recents per televisió, de fa dos mesos exactament, i ens solidaritzarem amb el que reclamaven. Els pares del **CEIP La Maquinista** -hi passarem a tocar quan girarem- van tallar el carrer demanant que no s'endarrereixi més la construcció d'una escola definitiva, perquè els seus fills fan les classes en uns barracons des de fa dos anys.

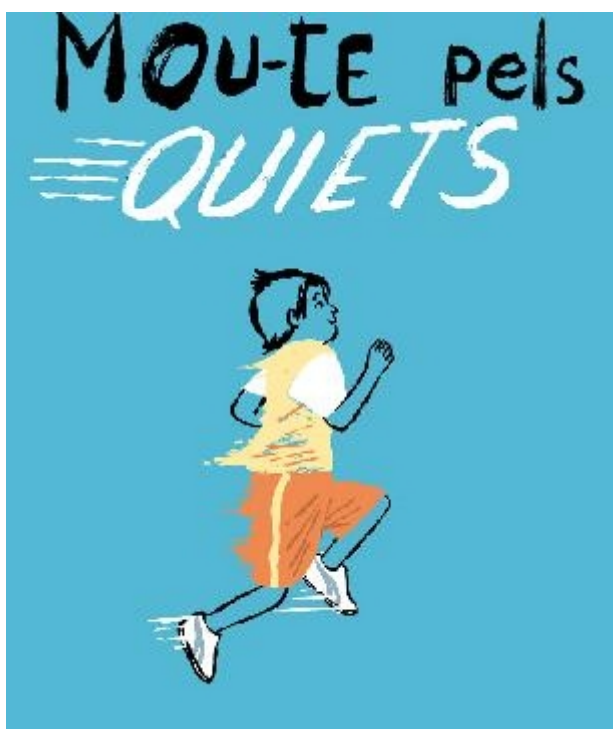
Manifestació dels pares dels alumnes del CEIP La Maquinista al carrer Sao Paulo-Ferran Junoy. Maig 2010

En arribar a **Ferran Junoy**, un carrer posat en honor d'un enginyer que va ser director de **La Maquinista**, girarem a la dreta per seguir-lo. Per aquest carrer, que es a tocar les vies del tren a l'esquerra del nostre pas, i a la dreta el complex comercial, creuarem el de Potosí. Més enllà, i després d'una pujadeta que no matarà a ningú, girarem a la dreta quan arribem al carrer de **Tucuman** -una altra via que té a veure amb l'Amèrica Llatina, en aquest cas d'Argentina-, per trobar-nos el **Km 4** (i 9) abans d'arribar al de **Caracas** -un altre més- .

En aquest indret, i des que haurem passat el carrer Potosí, estarem en el barri de **Baró de Viver**, un senyor que va ser alcalde Barcelona, on hi correrem un petit tram. El barri, que va estar farcit també de cases barates, va ser un lloc de Barcelona amb molta precarietat, d'aquells on, com deia l'escriptor **Paco Candell**, *...la ciudad cambia su nombre*. S'ha anat transformant -per on passarem ho veurem- tot i que ha quedat bastant aïllat.

Per **Caracas** girarem pel carrer de **Potosí**. El baixarem fins al de **Ciutat d'Asunción**, que l'agafarem a l'alçada d'una benzinera, i per aquest carrer, que ja coneixem, arribarem al punt de sortida i arribada. Haurem fet cinc quilòmetres, i uns es quedaran i altres seguiran, per tornar a fer el mateix circuit.

Uns i altres estaran (estarem) més que feliços, perquè, a banda de que molts hauran fet marca, haurem participat en una cursa que té aparellat un objectiu de molta volada, no gaire comú: els organitzadors en diuen "Per la integració de les persones amb discapacitat". A casa nostra hi ha, per descomptat, curses amb participants amb cadires de rodes -com aquesta, que també n'hi haurà- i campionats específics per a minusvàlids, però no és gaire freqüent que hi hagin curses populars per a nois i noies amb discapacitats, i menys encara que participin simultàniament amb la resta de corredors i corredores que han tingut la sort de no patir cap minusvalidesa. L'enhonorabona, per endavant, a ells (alguns, per cert, són atletes de molt bon nivell) i als organitzadors que han tingut la bona pensada de fer-los partícip d'un esdeveniment que a nosaltres ens omple molt.

Cartell amb connotacions atlètiques d'un concert realitzat a L'Auditori per ajudar a la integració dels discapacitats,

Miquel Pucurull
pucurullfontova@yahoo.es